Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de Onderzoeksinstantie voor Scheepvaartongevallen en -incidenten op de Binnenwateren – tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

Richtlijn 2009/18/EG legt de verplichting op om zeer ernstige scheepvaartongevallen en incidenten te onderzoeken. De relevante lessen getrokken uit het veiligheidsonderzoek verbeteren de maritieme veiligheid en verminderen daardoor de risico's op toekomstige scheepvaartongevallen en incidenten.
Richtlijn 2009/18/EG vereist dat de veiligheidsonderzoeken worden uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van een onpartijdige permanente onderzoeksinstantie die over de nodige bevoegdheden beschikt en door naar behoren gekwalificeerde onderzoekers met deskundigheid op het gebied van scheepsongevallen en -incidenten.
Teneinde het veiligheidsonderzoek op onpartijdige wijze te verrichten, moet de onderzoeksinstantie wat betreft haar organisatie, juridische structuur en besluitvorming dan ook onafhankelijk zijn van iedere partij waarvan de belangen strijdig zouden kunnen zijn met de haar toevertrouwde opdracht.
De scheepvaartongevallen en incidenten waarvoor de onderzoeksinstantie, conform richtlijn 2009/18 EG, een veiligheidsonderzoek dient uit te voeren hebben voor wat het Vlaamse Gewest betreft, enkel betrekking op ernstige ongevallen en incidenten op de Vlaamse openbare wateren die voor de scheepvaart zijn bestemd en waarbij schepen betrokken zijn, ongeacht onder de vlag waaronder deze schepen varen.
Bijgaand ontwerp van besluit beoogt dan ook de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2009/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 tot vaststelling van de grondbeginselen voor het onderzoek van ongevallen in de zeescheepvaartsector en tot wijziging van de Richtlijn 1999/35/EG van de Raad en Richtlijn 2002/59/EG van het Europees Parlement en de Raad.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Deze nota heeft betrekking op het beleidsveld waterinfrastructuur en waterbeleid.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingstechnisch advies nr. 2019/332 van 9 december 2019.

De Inspectie van Financiën gaf advies op 7 januari 2020.

Begrotingsakkoord werd verleend op 30 januari 2020.

Een eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 14 februari 2020.

De MORA gaf advies op 10 maart 2020.

De Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens gaf advies op 24 maart 2020.

2. INHOUD

Algemeen

Richtlijn 2009/18/EG legt de verplichting op om zeer ernstige scheepvaartongevallen en incidenten te onderzoeken. De relevante lessen getrokken uit het veiligheidsonderzoek verbeteren de maritieme veiligheid en verminderen daardoor de risico's op toekomstige scheepvaartongevallen en incidenten.

Richtlijn 2009/18/EG vereist dat de veiligheidsonderzoeken worden uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van een onpartijdige permanente onderzoeksinstantie die over de nodige bevoegdheden beschikt en door naar behoren gekwalificeerde onderzoekers met deskundigheid op het gebied van scheepsongevallen en -incidenten.
Teneinde het veiligheidsonderzoek op onpartijdige wijze te verrichten, moet de onderzoeksinstantie wat betreft haar organisatie, juridische structuur en besluitvorming dan ook onafhankelijk zijn van iedere partij waarvan de belangen strijdig zouden kunnen zijn met de haar toevertrouwde opdracht.

De scheepvaartongevallen en incidenten waarvoor de onderzoeksinstantie, conform richtlijn 2009/18 EG, een veiligheidsonderzoek dient uit te voeren hebben voor wat het Vlaamse Gewest betreft, enkel betrekking op ernstige ongevallen en incidenten op de Vlaamse openbare wateren die voor de scheepvaart zijn bestemd en waarbij schepen betrokken zijn, ongeacht onder de vlag waaronder deze schepen varen.

Bijgaand ontwerp van besluit beoogt dan ook de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2009/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 tot vaststelling van de grondbeginselen voor het onderzoek van ongevallen in de zeescheepvaartsector en tot wijziging van de Richtlijn 1999/35/EG van de Raad en Richtlijn 2002/59/EG van het Europees Parlement en de Raad.

Na de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 14 februari 2020 is het ontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering over de Onderzoeksinstantie voor Scheepvaartongevallen en -incidenten op de Binnenwateren voor advies overgemaakt aan de MORA en de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens. Beide adviezen zijn in bijlage gevoegd.

Op grond van het advies van de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (hierna VTC-advies) zijn een aantal bepalingen toegevoegd aan het ontwerpbesluit. Deze komen aan bod bij de artikelsgewijze bespreking.

In het advies van de MORA zijn een aantal algemene opmerkingen en aanbevelingen opgenomen die geen aanleiding hebben gegeven tot wijzigingen aan het ontwerp van besluit, maar wel zullen worden meegenomen als aandachtspunten bij de verdere implementatie.

Verder zijn in het MORA-advies een aantal vragen om verduidelijking geformuleerd. De MORA geeft aan dat het gaat om vragen van informatieve aard bij de begrippen zoals gedefinieerd in art. 2 en 3 in het ontwerp van besluit. Voor een beter begrip van het besluit vraagt de MORA om deze te verduidelijken, zonder dat daarom de tekst van het ontwerpbesluit hoeft aangepast te worden.

1) Met betrekking tot de geografische afbakening van het toepassingsgebied heeft de MORA volgende vragen:
   - Slaat het besluit op het gebied onder bevoegdheid van de Vlaamse Waterweg, of wordt het toepassingsgebied ruimer gezien?
   - Vallen de wateren in het havengebied in het toepassingsgebied?

Dit besluit is van toepassing op de openbare wateren van het Vlaamse Gewest die voor scheepvaart bestemd zijn of gebruikt worden. Daartoe behoren ook de wateren die zich binnen de grenzen van de havengebieden bevinden die overeenkomstig de bepalingen van het Havendecreet zijn vastgelegd.

2) Richtlijn 2009/18/EG neemt voor de definiëring van de begrippen "incident" en "scheepvaartongeval" de definities over van de IMO-code for the Investigation of Marine Casualties and Incidents. De definities die worden gehanteerd in het ontwerp van besluit zijn hiervan een doorvertaling en stemmen ook overeen met de definities zoals gehanteerd in de FOSO-wet van 2 juni 2012. Voor de Raad is het op basis van deze definities nog niet geheel duidelijk over welke ongevallen/incidenten, overeenkomstig artikel 13 van het besluit juist moet gerapporteerd worden.

Er wordt uitgegaan van het standpunt dat deze begrippen verder ingevuld zal worden door de onderzoeksinstantie zelf bij de behandeling van een concrete casus. Een verdere definiëring van deze begrippen zou de onderzoeksinstantie kunnen beperken in haar bewegingsvrijheid om bepaalde zaken te onderzoeken.

3) Bij de definiëring van een incident wordt gesproken over ernstige schade aan het leefmilieu. Wat wordt verstaan onder ernstige schade?

Er wordt uitgegaan van het standpunt dat dit begrip verder ingevuld zal worden door de onderzoeksinstantie zelf bij de behandeling van een concrete casus. Een verdere definiëring van dit begrip zou de onderzoeksinstantie kunnen beperken in haar bewegingsvrijheid om bepaalde zaken te onderzoeken.

Artikelsgewijze bespreking

Artikel 1 blijft ongewijzigd.

Artikel 2 blijft ongewijzigd.

Artikel 3 blijft ongewijzigd.

Artikel 4 bepaalt dat er een Vlaamse onderzoeksinstantie voor scheepvaartongevallen en – incidenten wordt opgericht. Gelet op het beperkte aantal ongevallen met zeeschepen dat zich voordoet op binnenwateren voorziet het ontwerp van besluit voor het onderzoek naar dergelijke ongevallen in een samenwerking met de Federale Onderzoeksinstantie voor Scheepvaartongevallen (FOSO) die reeds operationeel is en eveneens is opgericht in uitvoering van Richtlijn van 2009/18/EG. Daartoe zal een samenwerkingsakkoord moeten worden gesloten met de Federale Overheid.

Gelet op de aanbeveling in het VTC-advies om de tussenkomst van een functionaris voor gegevensbescherming bij de opmaak van het samenwerkingsakkoord in de regelgeving te verankeren, wordt in artikel 4 nog het volgende lid toegevoegd:

'Bij de uitwerking van de organisatie en de werking, vermeld in het eerste lid, wordt de functionaris voor de gegevensbescherming van de OSB betrokken.'

Artikel 5 blijft ongewijzigd.

Artikel 6 blijft ongewijzigd.

Artikel 7 blijft ongewijzigd.

Artikel 8 blijft ongewijzigd.

Artikel 9 voorziet in de bijna letterlijke omzetting van artikel 8, punt 4, van richtlijn 2009/18/EG en bepaalt de bevoegdheden van de onderzoekers van de onderzoeksinstantie voor onderzoek van scheepvaartongevallen of van een andere bevoegde onderzoeksinstantie, waaraan de onderzoeksinstantie voor onderzoek van scheepvaartongevallen de onderzoekstaak heeft gedelegeerd, om waar nodig in samenwerking met de voor het gerechtelijk onderzoek verantwoordelijke autoriteiten, de opgesomde onderzoeksdaden te stellen, gegevens en relevante informatie op te vragen en om een beroep te doen op ondersteuning. De onderzoeksinstantie voor onderzoek van scheepvaartongevallen kan slechts huiszoekingen uitvoeren na de voorafgaande toestemming van de onderzoeksrechter.
De onderzoeksinstantie voor onderzoek van scheepvaartongevallen, is gemachtigd om inlichtingen te vorderen van iedere partij die over informatie zou beschikken en om in het bezit te worden gesteld van alle voor het verrichten van het veiligheidsonderzoek relevante informatie, zoals onder andere de opgenomen radiocommunicaties, radarbeelden, documenten, stukken, verslagen, enz, opdat deze informatie verder zou kunnen worden geanalyseerd.
Het verkrijgen van gevoelige informatie kan in sommige gevallen slechts gerealiseerd worden door ondervraging van getuigen in afwezigheid van personen wier belangen geacht zouden kunnen worden het veiligheidsonderzoek te belemmeren en die de getuigen zouden kunnen beïnvloeden omtrent de inhoud en waarheid van de getuigenverklaring en gevraagde informatie.
De onderzoeksinstantie voor onderzoek van scheepvaartongevallen moet onvoorwaardelijk en onmiddellijk kunnen beschikken over alle ondersteuning van de bevoegde overheden, de eigenaars, de classificatiebureaus en alle andere betrokken partijen, bij het opvragen en bekomen van archiefgegevens en relevante informatie. Waar nodig kan worden voorzien in samenwerkingsakkoorden met andere bevoegde autoriteiten om de onderzoekers van de onderzoeksinstantie voor onderzoek van scheepvaartongevallen toe te laten alle nodige onderzoekdaden te stellen.

Naar aanleiding van de opmerking in het VTC-advies om de types of categorieën van te verwerken gegevens te verduidelijken en te beperken tot wat strikt noodzakelijk is, is aan artikel 9 nog een extra lid aan toegevoegd:

'De persoonsgegevens die worden verzameld en verwerkt op basis van de bevoegdheden vermeld in het eerste lid, zijn deze die noodzakelijk zijn om betrokkenen bij het scheepvaartongeval of -incident te identificeren en hun rol bij het ongeval of incident te bepalen, met inbegrip van de relevante medische gegevens. Tenzij de strikte noodzakelijkheid hiervan zou blijken uit het onderzoek worden geen gegevens van de betrokkenen verzameld of verwerkt betreffende strafrechtelijke veroordelingen of strafbare feiten.'

Artikel 10 bepaalt dat de onderzoeksinstantie de nodige maatregelen moet nemen om het vertrouwelijk karakter te bewaren en te bewaken van alle gegevens, documenten en informatie waarover ze beschikt in het kader van haar opdracht.

Om invulling te geven aan de opmerking in het VTC-advies om te voorzien in een passend beveiligingsniveau voor de persoonsgegevens is nog een bijkomend lid aan artikel 10 toegevoegd:

'De persoonsgegevens die op basis van de bevoegdheden vermeld in artikel 9, eerste lid, worden verzameld en verwerkt, worden zoveel als mogelijk geanonimiseerd dan wel gepseudonimiseerd in overeenstemming met de doeleinden van het onderzoek, vermeld in artikel 5.'

Artikel 11. Bevat bepalingen die betrekking hebben op de situatie waarbij meer dan één onderzoeksinstantie bij een scheepvaartongeval of incident betrokken zou zijn.

Op grond van de vraag in het VTC-advies om te voorzien in de aanduiding van een verwerkingsverantwoordelijke is in artikel 11 nog een paragraaf 5 toegevoegd:

'§5. De OSB kwalificeert als verwerkingsverantwoordelijke , vermeld in artikel 4, 7), van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, voor de verwerking van de persoonsgegevens tijdens het veiligheidsonderzoek. In de gevallen waar meerdere bevoegde instanties betrokken zijn bij het veiligheidsonderzoek gelden zij als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken, vermeld in artikel 26 van voormelde verordening.'

Artikel 12 blijft ongewijzigd.

Artikel 13 blijft ongewijzigd.

Artikel 14 blijft ongewijzigd.

Artikel 15 blijft ongewijzigd;

Artikel 16 legt het verbod op om na een scheepvaartongeval of incident desbetreffende informatie te vernietigen of te laten verdwijnen.

Aan artikel 16 is nog een bijkomend lid toegevoegd om tegemoet te komen aan de vraag in het VTC-advies om te voorzien in een specifieke bepaling met betrekking tot de bewaring van de gegevens.

'De persoonsgegevens die verzameld en verwerkt werden door de OSB of de bevoegde instantie tijdens de loop van het veiligheidsonderzoek, worden na afloop van dit onderzoek geanonimiseerd of wanneer dit niet mogelijk is vernietigd.'

Artikel 17 blijft ongewijzigd.

Artikel 18 blijft ongewijzigd.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen budgettaire impact voor de Vlaamse Overheid. Dit wordt bevestigd door het advies van de Inspectie van Financiën (dat als bijlage bij deze nota is gevoegd).

B. ESR-TOETS

Het voorstel van beslissing heeft geen (ESR-)impact op de ontvangsten noch op de uitgaven van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse Overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Om te voldoen aan de overlegverplichting van artikel 6, § 3bis, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, wordt het voorliggende ontwerp overgemaakt aan de federale overheid, het Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Indien door één of meer overheden inhoudelijke bezwaren of opmerkingen worden geformuleerd zal het ontwerp door de Minister-president worden geagendeerd op een volgende vergadering van het Overlegcomité, voor verdere bespreking.

Het voorliggende ontwerp van besluit zal eventueel nog aangepast worden aan de opmerkingen van de federale overheid en de gewesten om vervolgens voor advies overgemaakt te worden aan de Raad van State.

Na verwerking van het advies van de Raad van State wordt het besluit opnieuw aan de Vlaamse Regering voorgelegd voor definitieve goedkeuring.

Daarna volgt nog publicatie in het Belgisch Staatsblad en kennisgeving aan de Europese Commissie.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de Onderzoeksinstantie voor Scheepvaartongevallen en -incidenten op de Binnenwateren principieel goed te keuren;

2° de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken:

2.1. te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit, overleg te plegen met de federale overheid en het Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overeenkomstig artikel 6, § 3*bis*, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen,

2.2. te machtigen te beoordelen of voornoemd overleg aanleiding kan geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst,

3° de Minister-president van de Vlaamse Regering te gelasten de bijgevoegde nota aan het Overlegcomité en het voornoemde ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering in te dienen op een volgend Overlegcomité indien het overleg vermeld sub 2.1 aanleiding geeft tot inhoudelijke bezwaren of opmerkingen vanwege de vermelde overheden,

4° de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, zoals bepaald in artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemd overleg geen aanleiding geeft tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

De Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken,

Lydia PEETERS

Bijlagen:

- ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de Onderzoeksinstantie voor Scheepvaartongevallen en -incidenten op de Binnenwateren
- advies van de MORA
- advies van de Vlaamse toezichtscommissie voor de bescherming van persoonsgegevens
- Nota aan het Overlegcomité